

Πώς βιώνει την κρίση όλος ο Νότος

Εγκριτοι δημοσιογράφοι από Ισπανία, Ιταλία, Πορτογαλία και Ιρλανδία γράφουν στην «Κ» για την εμπειρία της Ελλάδας και των χωρών τους

Του ΝΙΚΟΥ ΧΡΥΣΟΛΑΡΑ

Αν και η Ελλάδα μονοπωλεί τα πρωτοσέλιδα του διεθνούς Τύπου εδώ και αρκετές εβδομάδες, οι περισσότεροι οικονομικοί αναλυτές επιστημαίνουν ότι η χώρα μας δεν αποτελεί τη ναδική πηγή ανησυχίας για τη σταθερότητα στην Ευρωζώνη. Εξίσου σοβαρούς κινδύνους φαίνεται να εγκυμονεί και η κατάσταση που διαμορφώνεται στην Πορτογαλία, την Ισπανία και την Ιταλία. Με μία γερή δόση ειρωνείας μά-

λιστα, ορισμένοι Ευρωπαίοι εταίροι μας μάς κατατάσσουν στην ειδική κατηγορία των «γουρουνιάν», ακρωνύμιο που σχηματίζεται από τα αρχικά των παραπάνω κρατών στα αγγλικά (PIGS – Portugal, Italy, Greece, Spain). Στην προκειμένη περίπτωση, η λέξη γουρούνια ίσως και να γράφεται με δύο «ι», αφού στην ίδια ομάδα υψηλού κινδύνου συμπεριλαμβάνεται συχνά και η Ιρλανδία.

Εγκριτοι δημοσιογράφοι από τα κράτη αυτά της κατηγορίας έγραψαν στην «Κ» και όλοι τους συμφωνούν ότι τα

δημοσιονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουμε είναι πράγματι σοβαρά, ανεξάρτητα από τις υπερβολές εκείνων που επικρίνουν ότι επικείται άμεση χρεοκοπία. Μάλιστα, ο Victor de la Serna, αναπληρωτής διευθυντής της ισπανικής εφημερίδας El Mundo, υπογραμμίζει ότι όσοι κινδυνολογούν εκμεταλλεύονται τις αδυναμίες μας, κάτι που θα έπρεπε να θεωρούμε αναμενόμενο. Ούτως ή άλλως, προσθέτουν ο διευθυντής σύνταξης της Repubblica, Massimo Giannini, και ο αρχισυντάκτης των Irish Times, John McManus, οι δυσκολίες που

αντιμετωπίζουμε είναι πραγματικές και όχι αποκυήματα της φαντασίας των κερδοσκόπων. Επομένως, οι κυβερνήσεις του Νότου οφείλουν να λάβουν άμεσα μέτρα, αφού από αυτό θα εξαρτηθεί η δυνατότητα αναχρηματοδότησης του δημοσίου χρέους τους. Σύμφωνα, πάντως, με τον Sergio Anibal, αρχισυντάκτη στην πορτογαλική Publico, η διαπιστωμένη ανισορροκία μικρών κρατών να αποκρούσουν μόνο τους επιθέσεις κερδοσκόπων κατέστησε απαραίτητη και την παρέμβαση της Ε.Ε. στη Συνόδo Κορυφής της Πέμπτης.

Victor de la Serna, El Mundo Η Ελλάδα είναι ειδική περίπτωση

Η κατάσταση που διαμορφώνεται με τα κρατικά ομόλογα είναι ιδιαίτερα εύθραυστη. Πιο άμεσα από όλους κινδυνεύει η Ελλάδα, λόγω του μεγάλου εξωτερικού της χρέους. Ωστόσο, η περίπτωση της Ισπανίας εμπνέει μεγαλύτερη ανησυχία λόγω του μεγέθους της οικονομίας της. Πρόκειται για δύο ξεκάθαρα διαφορετικές περιπτώσεις. Από τη μια πλευρά έχουμε μια μικρή οικονομία με μεγάλο πρόβλημα και από την άλλη, μία μεγάλη οικονομία με όχι τόσο τεράστιο πρόβλημα, το οποίο όμως ενδέχεται να επιδεινωθεί σημαντικά.

Σε ό,τι αφορά τη χώρα μου, δεν είμαι καθόλου ικανοποιημένος με την αντίδραση της κυβέρνησης Θαπατέρo στην κρίση, η οποία φαίνεται να αδιαφορεί για τις συνέπειες που θα έχει το αυξανόμενο κόστος εξυπηρέτησης του δημοσίου χρέους. Την περασμένη Τρίτη, ο κ. Θαπατέρo

Αυτοί που επιτίθενται στην Ευρωζώνη απλώς προσατεύουν τις επενδύσεις τους.

δήλωσε ότι δεν είναι διατεθειμένος να περικόψει τις λεγόμενες «κοινωνικές δαπάνες». Φαίνεται να μην αντιλαμβάνεται την ασφυξία που θα υποστούν οι επόμενες γενιές από το χρέος που θα τους κληροδοτήσει.

Σε ό,τι αφορά την Ελλάδα, τα προβλήματα της είναι τόσο βαθιά και τόσο ειδικά, που όλοι φαίνεται να συμφώνησαν ότι η έκτακτη επικείμενη διάσωσης της, με ταυτόχρονη επιβολή επιτήρησης από κοινотικούς ελεγκτές στα δημόσια οικονομικά της, είναι η λιγότερο επώδυνη λύση. Αν όμως το μοντέλο αντιμετώπισης της ελληνικής περίπτωσης γενικευθεί, τότε θα απειληθεί η σταθερότητα της Ευρωζώνης, καθώς όλο και περισσότεροι θα ζητούν διάσωση. Κάτι τέτοιο είναι άδικο για όσους ήταν φειδωλοί στις δαπάνες τους και πρόσεσαν τα δημόσια οικονομικά τους.

Εν κατακλείδι, η μεγάλη αδυναμία της Ευρωζώνης είναι ότι υπάρχει μία κεντρική τράπεζα, αλλά πολλές εθνικές κυβερνήσεις που δρουν διαφορετικά και όχι πάντοτε αποτελεσματικά. Οι κερδοσκόποι που επιτίθενται στην Ευρωζώνη απλώς προσατεύουν τις επενδύσεις τους, οι οποίες κινδυνεύουν από την ανευθυνότητα ορισμένων κυβερνήσεων. Επίσης, με τη στάση τους δείχνουν ότι η Ευρωζώνη κινδυνεύει. Ας μην πυροβολούμε όμως τον αγγελιαφόρο.

* Ο Victor de la Serna είναι αναπληρωτής διευθυντής της εφημερίδας El Mundo, Ισπανία.

Sergio Anibal, Publico

Να μην έχουν ανάγκη τους κερδοσκόπους

Οι αγορές συνήθως υπερβάλλουν, είτε θετικά είτε αρνητικά στις εκτιμήσεις τους. Αυτό συνέβη και με τα spreads και τα ασφαλιστικά των ομολόγων της Ελλάδας, της Πορτογαλίας και της Ισπανίας, τα οποία δεν αντανακλούν ούτε την πραγματική κατάσταση των δημόσιων οικονομικών, ούτε και το πραγματικό επίπεδο κινδύνου για κήρυξη στάσης πληρωμών. Η περίπτωση της Νότιας Ευρώπης είναι διαφορετική από της Ισπανίας ή της Αργεντινής, καθώς το ισχυρό μας νόμισμα μας προστατεύει. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν και δημοσιονομικά προβλήματα, τα οποία κρύβουν άμεσες αντιμετώπισης.

Το ζητούμενο αυτή τη στιγμή είναι να καθσυχαστούν οι αγορές. Έτσι, το αρχικό ελληνικό πρόβλημα θα διαλυθεί σε ολόκληρη την Ευρωζώνη. Είναι χαρακτηριστικό ότι από τότε που πήλθαν στην επιφάνεια τα προβλήματα της Ελλάδος, οι αγορές άρχισαν να τιμωρούν και την Πορτογαλία, την οποία και στιγμιαία ως μέλος των λεγόμενων PIGS. Οι πολίτες ένωσαν άμεσα τις επιπτώσεις της διέυρυνσης των spreads και στην δική τους τσέπη.

Μετά την Ελλάδα, οι αγορές άρχισαν να τιμωρούν και την Πορτογαλία.

Η κυβέρνηση αντέδρασε επισπεύδοντας τη λήψη μέτρων για τη μείωση του δημοσίου ελλείμματος, όπως το πάγωμα των μισθών. Εντούτοις, μικρές χώρες όπως η Πορτογαλία και η Ελλάδα δεν μπορούν να ανακαταστήσουν τις επιθέσεις των κερδοσκόπων. Ο μόνος που μπορούν να κάνουν είναι να διασφαλίσουν ότι δεν θα βρεθούν στην ανάγκη τους. Πώς θα γίνει αυτό; Με το να μην εξαρτώνται από ξένα δανεικά. Μέχρι σήμερα δεν το είχαν καταφέρει και έτσι η Νότια Ευρώπη βρέθηκε στην παγίδα τους.

Δυστυχώς, η αντίδραση της Ε.Ε. μέχρι σήμερα δεν ήταν ικανοποιητική. Τα συγκεκριμένα μηνύματα που δίνονταν μέχρι και τη Συνόδo Κορυφής της Πέμπτης επέτειναν τη σύγχυση στις αγορές, με άμεσο αντίκτυπο στο κόστος δανεισμού. Αντιθέτως, η λογική που φαίνεται να πρωταυτεί από εδώ και στο εξής είναι ότι τα αδύναμα μέλη της Ευρώπης μπορούν να βασίζονται στην προστασία των Ευρωπαίων εταίρων τους, αλλά ταυτόχρονα καμία κυβέρνηση δεν θα πρέπει να απαιτάται ότι μπορεί να επιδείξει ανευθυνότητα, χωρίς να υπολογίζει το κόστος των πράξεών της.

* Ο Sergio Anibal είναι αρχισυντάκτης στην εφημερίδα Publico, Πορτογαλία.



Πολλοί φοβούνται ότι αν η ελληνική κυβέρνηση δεν λύσει το δημοσιονομικό της πρόβλημα, θα υπάρξει φαινόμενο ντόμινο και σε άλλες χώρες, με απρόβλεπτες συνέπειες για το ευρώ.

Massimo Giannini, Repubblica

Εξαπολύουν επίθεση στην Ευρωζώνη

Αυτή τη στιγμή, οι αγορές δοκιμάζουν τη σταθερότητα στην Ευρωζώνη. Οι διακυμάνσεις που βλέπουμε στην αγορά ομολόγων και ασφαλιστών, αλλά και οι κινήσεις των αμερικανικών hedge funds αποδεικνύουν ότι οι κερδοσκόποι έχουν εξαπολύσει επίθεση στο ενιαίο νόμισμα. Είναι όμως κάτι φυσιολογικό, με δεδομένες τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι χώρες της Βαλτικής, η Ελλάδα, η Πορτογαλία, η Ισπανία και η Ιρλανδία. Πρόκειται για δυσκολίες πραγματικές, όχι φανταστικές. Οπότε, η φωσφία γύρω από τα κρατικά ομόλογα στη Νότια Ευρώπη είναι κατά τη γνώμη μου δικαιολογημένη.

Ιδιαίτερα η δημοσιονομική κατάσταση της Ελλάδας συνιστά απειλή για τη σταθερότητα του ενιαίου νομίσματος. Αν η ελληνική κυβέρνηση δεν λύσει το πρόβλημα, τότε θα έχουμε φαινόμενο ντόμινο και σε άλλες χώρες, με απρόβλεπτες συνέπειες για το ευρώ. Ας θυμηθούμε τι έγινε το 1992, όταν οι κερδοσκόποι επιτέθηκαν στη λίρα Αγγλίας και στη συνέχεια στη λίρα Ιταλίας. Γι' αυτό ακριβώς και η απόφαση που λήφθηκε την

Οι ηγέτες της Ε.Ε. δεν έκρυσαν και πάλι ότι είναι δικασμένοι και ότι η νομισματική ένωση δεν είναι και πολιτική ένωση.

Πέμπτη στη διάρκεια της Συνόδου Κορυφής ήταν απόλυτα ορθή. Αντιθέτως, η εναλλακτική λύση της άμεσης οικονομικής στήριξης με την παροχή μετρητών θα ήταν πολύ επικίνδυνη, καθώς θα δημιουργούσε «ηθικό πρόβλημα»: θα σπασματοδοτούσε δηλαδή ότι οποισδήποτε μπορεί να παραβεί τους κανόνες, έχοντας το κεφάλι του πίσω ότι θα παρέμβουν οι εταίροι του για να τον σώσουν. Αν υπερίσχιε αυτή η νοοτροπία, θα σηματοδοτούσε το τέλος της νομισματικής ένωσης.

Από την άλλη πλευρά, έγινε και ένα λάθος: με τη φημολογία των προηγούμενων ημερών για πακέτο διάσωσης, οι Βρυξέλλες δημιούργησαν προσδοκίες

στις αγορές, τις οποίες στη συνέχεια διέψευσαν. Έτσι, ενίσχυσαν το κλίμα ασάφειας, κάτι που θα έχει αντίκτυπο και στις αγορές. Οι ηγέτες της Ε.Ε. δεν έκρυσαν και πάλι ότι είναι δικασμένοι και ότι η νομισματική ένωση δεν είναι και πολιτική ένωση. Αυτό είναι και το σημαντικότερο πρόβλημα της Ε.Ε. σήμερα.

Σε ό,τι αφορά τη χώρα μου, είναι θαύμα που για πρώτη φορά δεν βρίσκεται στο μάτι του κυκλώνα. Το χρέος μας είναι τεράστιο, αλλά σταθερό και το έλλειμά μας βρίσκεται υπό έλεγχο. Και όλα αυτά, χωρίς να κάνει τίποτα η κυβέρνηση Μπερλουσκόνι, η οποία απλώς παρακολούθησε τις δραματικές εξελίξεις τριγύρω μας, χωρίς να λάβει μέτρα προστασίας. Περιμένουν απλώς να περάσει η καταιγίδα. Αν και δεν συμφωνώ με αυτήν τη στάση, οφείλω να παραδεχθώ ότι οι περισσότεροι αναλυτές θεωρούν πλέον ότι το «ι» στη λέξη γουρούνια, αναφέρεται στην Ιρλανδία και όχι την Ιταλία.

* Ο Massimo Giannini είναι διευθυντής σύνταξης της εφημερίδας Repubblica, Ιταλία.

John McManus, Irish Times Εκεί που είστε, ήμασταν...

Η κατάσταση που αντιμετωπίζει σήμερα η Ελλάδα είναι παρόμοια με εκείνη που αντιμετώπισε η Ιρλανδία πριν από έναν χρόνο. Η κυβέρνηση μας είχε μία συγκεκριμένη άποψη για το εύρος των οικονομικών δυσκολιών που αντιμετώπιζε η χώρα, η οποία όμως ήταν αναντίστοιχη με την πολύ πιο «σκοτεινή» εικόνα που είχαν αποκομίσει οι αγορές. Στο τέλος, αποδείχθηκε ότι οι αγορές ομολόγων ήταν αυτές που είχαν δίκιο, ενώ η χώρα, η οποία όμως, η κυβέρνηση εξαρτάτο από αυτήν για τον δανεισμό της και όφειλε να τις καθσυχάσει με κάθε κόστος. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και με την Ελλάδα σήμερα, ενώ θεωρώ ότι είναι πολύ πιθανό να συμβεί και με την Πορτογαλία, την Ισπανία και την Ιταλία, αν και σε μικρότερη ίσως κλίμακα.

Οπωσδήποτε, ενδεχόμενη στάση πληρωμών από την Ελλάδα θα δημιουργούσε προβλήματα στο ευρώ, τα οποία όμως σε καμία περίπτωση δεν θα ήταν ανυπέρβλητα, αν τα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης επιδείξουν την αναγκαία πολιτική βούληση για την εξεύρεση λύσης. Τα προβλήματα της Ελλάδας είναι μία δοκιμασία για την πολιτική και οικονομική σταθερότητα της Ευρώπης. Την ώρα που γράφονταν αυτές οι γραμμές, η απάντηση της Ε.Ε. σε αυτήν τη δοκιμασία δεν είχε καταστεί σαφής. Αυτό που διαφαίνεται είναι ότι οι μεγάλες δυνάμεις της Ευρωζώνης δεσμεύτηκαν να εγγραφθούν για τις υποχρεώσεις της Ελλάδας, με την προϋπόθεση ότι αυτή θα ακολουθούσε μία συγκεκριμένη οδό προσαρμογής και συμμόρφωσης με κανόνες της νομισματικής ένωσης. Επί της ουσίας, το μήνυμα που πέρασε την Πέμπτη ήταν ότι αν και κάθε κράτος-μέλος είναι πρωταρχικά υπεύθυνο για την οικονομική του πολιτική, οι Ευρωπαίοι εταίροι αποδέχονται de facto ότι είναι συνυπεύθυνοι και συναρμόδιοι. Αυτό το ξέραμε από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, αλλά τώρα είναι ακόμη πιο σαφές.

Οι Ευρωπαίοι εταίροι αποδέχονται ότι είναι συνυπεύθυνοι και συναρμόδιοι για την οικονομική πολιτική του κάθε κράτους-μέλους.

Σε ό,τι αφορά τη σημερινή κατάσταση της Ιρλανδίας, πρέπει να παραδεχθώ ότι η κυβέρνηση ψήφισε τρεις αυστηρότατους προϋπολογισμούς, με τους οποίους σταθεροποιήθηκε το έλλειμμα. Θα χρειαστούν άλλοι δύο για να ικανοποιηθούν τα κριτήρια του Μάαστριχτ. Τα μέτρα απολαμβάνουν της στήριξης της κοινής γνώμης, η οποία τα θεωρεί αναγκαία, όπως και την αναμόρφωση του τραπεζικού συστήματος. Παραμένει αμφίβολο όμως αν οι πολίτες θα κάνουν άλλα δύο χρόνια υπομονή. Καμία οικονομία άλλωστε δεν αναπτύχθηκε με περιοριστικά μέτρα και η Ιρλανδία δεν θα είναι η πρώτη που θα το πετύχει. Ελπίζουμε ότι βελτιώνοντας την ανταγωνιστικότητά μας, θα επανέλθουμε σε αναπτυξιακούς ρυθμούς. Η Ελλάδα δεν έχει άλλη επιλογή από το να ελπίζει το ίδιο.

Τα προβλήματα των «στιγματισμένων» μέλη της Ευρωζώνης, η Ελλάδα είναι αναμφίβολα εκείνη που βρίσκεται στην πιο δύσκολη θέση. Ωστόσο, στελέχη γερμανικών τραπεζών έχουν επανειλημμένως τονίσει ότι το ενιαίο νόμισμα θα ήταν σε θέση να αντέξει μία πιθανή χρεοκοπία της χώρας μας, η οποία, λόγω του μεγέθους της, δεν είναι σε θέση να αποσταθεροποιηθεί από μόνη της. Το ίδιο πιθανώς να ισχύει και για την Πορτογαλία, της οποίας το έλλειμμα εκτοξεύθηκε στο 9,3% του ΑΕΠ το 2009, ενώ η οικονομία της συρρικνώθηκε κατά 2,9%. Αν η Πορτογαλία και η Ελλάδα αφεθούν στη μοίρα τους, όμως, είναι σχεδόν βέβαιο ότι το ευρώ θα απολέσει οριστικά την εμπιστοσύνη των αγορών και η επόμενη που θα δεχθεί καταστροφική επίθεση κερδοσκόπων θα είναι η Ισπανία, η οποία και συγκαταλέγεται στις πέντε μεγάλες οικονομίες της Ευρωζώνης. Εξάλλου, το κοινό χαρακτηριστικό που συνδέει τις δύο χώρες της Ιβηρικής με τη δική μας είναι ότι με την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος έχασαν μεγάλο μέρος της ανταγωνιστικότητάς τους απέναντι στη Γερμανία, καθώς οι μισθοί αυξήθηκαν πολύ περισσότερο από ό,τι στην υπόλοιπη βόρεια Ευρώπη. Η ανάσχεση που γνώρισαν τα τελευταία χρόνια στπήχθηκε κυρίως στον δανεισμό και την κατανάλωση. Όπως ήταν αναμενόμενο, η κρηματοπιστωτική κρίση και το συνεπακόλουθο κλείσιμο της στρόφιγγας από τις τράπεζες αποτέλεσαν βόμβα στα δημοσιονομικά τους θεμέλια. Παρόμοια είναι και η εικόνα στην Ιρλανδία, όπου η κατάρρευση των τιμών των ακινήτων και η κρίση των τραπεζών νόντισαν τον λεγόμενο «Κελτικό Τίγρη». Εντούτοις, η υιοθέτηση πρωτοφανών μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής από την κυβέρνηση του Δουβλίνου καθσυχάσε τις αγορές, οι οποίες εκτιμούν ότι η Ιρλανδία ίσως και να έχει διαφύγει τον κίνδυνο. Αν και τίποτα από τα παραπάνω δεν ισχύει για την Ιταλία, το δυσθεώρητο χρέος της αποτελεί μόνιμη πηγή ανησυχίας, γεγονός που αρκεί για να την κατατάξει στην κατηγορία των «γουρουνιάν».

* Ο John McManus είναι αρχισυντάκτης στην εφημερίδα Irish Times, Ιρλανδία.

Εδώ SunExpress
Απο Παρασκευή μέχρι την Κυριακή η Σμύρνη είναι υπέροχη το Σαββατοκύριακο

Από τις 15 Ιανουαρίου Αθήνα-Σμύρνη-Αθήνα Παρασκευή αναχώρηση Κυριακή επιστροφή

98 Ευρώ συμπεριλαμβανομένων των φόρων και τελών

Τιμές μετ'επιστροφής, που αρχίζουν από

0800 12 83 23*

SunExpress.com

Η SunExpress διατηρεί το δικαίωμα τροποποίησης ή και κατάργησης όλων των προποθέσεων και των κανονισμών που απαιτούνται οποιαδήποτε στιγμή χωρίς προειδοποίηση
*Καλείται μόνο στο σταθερό γραμμές

Τα προβλήματα των «στιγματισμένων»

Από τα πέντε «στιγματισμένα» μέλη της Ευρωζώνης, η Ελλάδα είναι αναμφίβολα εκείνη που βρίσκεται στην πιο δύσκολη θέση. Ωστόσο, στελέχη γερμανικών τραπεζών έχουν επανειλημμένως τονίσει ότι το ενιαίο νόμισμα θα ήταν σε θέση να αντέξει μία πιθανή χρεοκοπία της χώρας μας, η οποία, λόγω του μεγέθους της, δεν είναι σε θέση να αποσταθεροποιηθεί από μόνη της. Το ίδιο πιθανώς να ισχύει και για την Πορτογαλία, της οποίας το έλλειμμα εκτοξεύθηκε στο 9,3% του ΑΕΠ το 2009, ενώ η οικονομία της συρρικνώθηκε κατά 2,9%. Αν η Πορτογαλία και η Ελλάδα αφεθούν στη μοίρα τους, όμως, είναι σχεδόν βέβαιο ότι το ευρώ θα απολέσει οριστικά την εμπιστοσύνη των αγορών και η επόμενη που θα δεχθεί καταστροφική επίθεση κερδοσκόπων θα είναι η Ισπανία, η οποία και συγκαταλέγεται στις πέντε μεγάλες οικονομίες της Ευρωζώνης. Εξάλλου, το κοινό χαρακτηριστικό που συνδέει τις δύο χώρες της Ιβηρικής με τη δική μας είναι ότι με την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος έχασαν μεγάλο μέρος της ανταγωνιστικότητάς τους απέναντι στη Γερμανία, καθώς οι μισθοί αυξήθηκαν πολύ περισσότερο από ό,τι στην υπόλοιπη βόρεια Ευρώπη. Η ανάσχεση που γνώρισαν τα τελευταία χρόνια στπήχθηκε κυρίως στον δανεισμό και την κατανάλωση. Όπως ήταν αναμενόμενο, η κρηματοπιστωτική κρίση και το συνεπακόλουθο κλείσιμο της στρόφιγγας από τις τράπεζες αποτέλεσαν βόμβα στα δημοσιονομικά τους θεμέλια. Παρόμοια είναι και η εικόνα στην Ιρλανδία, όπου η κατάρρευση των τιμών των ακινήτων και η κρίση των τραπεζών νόντισαν τον λεγόμενο «Κελτικό Τίγρη». Εντούτοις, η υιοθέτηση πρωτοφανών μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής από την κυβέρνηση του Δουβλίνου καθσυχάσε τις αγορές, οι οποίες εκτιμούν ότι η Ιρλανδία ίσως και να έχει διαφύγει τον κίνδυνο. Αν και τίποτα από τα παραπάνω δεν ισχύει για την Ιταλία, το δυσθεώρητο χρέος της αποτελεί μόνιμη πηγή ανησυχίας, γεγονός που αρκεί για να την κατατάξει στην κατηγορία των «γουρουνιάν».

Αν η Ελλάδα προκαλούσε ντόμινο...

Γιατί η ελληνική περίπτωση αποτελεί κρας τεστ για την επόμενη μέρα της Ευρωζώνης, ως προς τη συνοχή της κι όχι μόνο

THE ECONOMIST

Κάποιοι θα υποστήριζαν πως η τραγωδία ήταν αναπόφευκτη από τη στιγμή που η Ελλάδα έγινε δεκτή στην Ευρωζώνη. Άλλοι, πως δεινά θα έπλητταν σίγουρα, αργά ή γρήγορα, μια τόσο ετερόκλητη νομισματική ένωση: αν όχι η Ελλάδα, τότε κάποιος «αδύναμος κρίκος» θα γινόταν η αιτία. Αναπόφευκτο ή μη, το πρόβλημα ανέκυψε. Στην καλύτερη περίπτωση, η Ελλάδα θα υποστεί δραματική δημοσιονομική λιτότητα. Οι υπόλοιποι Ευρωπαίοι, ή το ΔΝΤ, ίσως χρειαστεί να ενορκηστρώσουν ένα ταπεινωτικό πακέτο διάσωσης. Κάποιοι μιλούν ακόμα για αρχή του τέλους της Ευρωζώνης.

Πέρυσι, το δημόσιο έλλειμμα της Ελλάδας έφθασε το 12,7% του ΑΕΠ. Η αβεβαιότητα για την αντίδραση των Ελλήνων προκάλεσε παροξυσμό στις αγορές ομολόγων. Ο πανικός καταλάγιασε στις 3 Φεβρουαρίου, όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το σχέδιο της κυβέρνησης για μείωση του ελλείμματος στο 3% του ΑΕΠ ως το 2012. Μία ημέρα νωρίτερα, ο πρωθυπουργός είχε εξαγγείλει αυξήσεις στον φό-

ρο καυσίμων και επέκταση του παγώματος μισθών και στους χαμηλόμισθους δημοσίους υπαλλήλους.

Ωστόσο, Ελλάδα και Ευρώπη ίσως δεν έχουν βγει ακόμα από το τούνελ. Αν οι Έλληνες δεν ανακτήσουν την εμπιστοσύνη των αγορών, ίσως δεν μπορέσουν να αναχρηματοδοτήσουν το χρέος 20 δισ. ευρώ που εκπνέει τον Απρίλιο και τον Μάιο. Έτσι, το κράτος θα πτωχεύσει ή θα χρειαστεί να λάβει πακέτο σωτηρίας. Και η Ελλάδα δεν είναι η μόνη χώρα που ανησυχεί τις αγορές. Σε παρόμοια κατάσταση βρίσκεται και η Πορτογαλία.

Αυτό που κάνει «δύσπεπτη» την πιθανότητα πτώχευσης είναι ο φόβος ενός φαινομένου ντόμινο. Αν επιτραπεί στην Ελλάδα να πτωχεύσει, το κόστος δανεισμού για άλλα μέλη του ευρώ που αντιμετωπίζουν πρόβλημα θα εκτιναχθεί (με ό, τι δεινά θα επέφερε αυτό και για τις τράπεζες που κατέχουν ομόλογα προβληματικών χωρών). Η Πορτογαλία, όπως δείχνει το ξεπούλημα των ελληνικών ομολόγων στις 3 Φεβρουαρίου, είναι η επόμενη. Το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών της είναι σχεδόν όσο της

Ελλάδας. Αντίστοιχο με το ελληνικό είναι και το δημόσιο χρέος της Ιταλίας. Όμως, το δημοσιονομικό της έλλειμμα είναι το μισό, ενώ το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών της σχετικά μικρό. Η ιταλική αγορά ομολόγων είναι η τρίτη μεγαλύτερη στον κόσμο. Μια τόσο μεγάλη και με τόσο ρευστότητα αγορά είναι λιγότερο

Ο φόβος ενός ντόμινο αλλά και το κόστος δανεισμού, για άλλα μέλη του ευρώ, οδηγούν σε ένα πακέτο διάσωσης.

ευάλωτη σε κερδοσκοπικές επιθέσεις από μια μικρή, όπως της Ελλάδας ή της Πορτογαλίας. Μικρή είναι και η Ιρλανδία, όμως η κυβέρνηση της εμφανίστηκε πρόθυμη να λάβει μη δημοφιλείς αποφάσεις για να «νοικοκυρέψει» τα οικονομικά της. Η ιρλανδική οικονομία είναι πο-ευέλικτη, επομένως οι μεσοπρόθεσμες προοπτικές της μοιάζουν λαμπρότερες. Η οικονομία

αναπτύχθηκε ελαφρώς το τρίτο τρίμηνο του 2009. Υπάρχουν μάλιστα ενδείξεις ότι τα φορολογικά έσοδα ανακάμπτουν.

Η ελληνική κρίση απλώς επιβεβαιώνει την παράνοια του να ενώνεις μια ομάδα ετερόκλητων χωρών σε μια νομισματική ζώνη χωρίς κανένα μηχανισμό, όπως μια κεντρική δημοσιονομική αρχή, για την αντιμετώπιση των εσωτερικών ανισορροπιών. Το κάσμα Βορρά και Νότου στην Ευρωζώνη μοιάζει εμφανέστερο από ποτέ. Ο Βορράς, με χαρακτηριστικό δείγμα τη Γερμανία, στηρίζεται στις εξαγωγές για να τροφοδοτεί την ανάπτυξη του, αποταμιεύει σθεναρά και παρουσιάζει εμπορικά πλεονάσματα. Οι οικονομίες του Νότου, όπως η ελληνική, σταμάτησαν πάρα πολύ στις καταναλωτικές δαπάνες, έχουν ασθενή δημόσια οικονομικά και ενισχύουν τη χαμηλή αποταμίευσή τους με ένα κεφάλαια.

Αραγε, απειλούν με διάσπαση την Ευρωζώνη αυτές οι διαφορές, μαζί με τα προβλήματα της Ελλάδας; Οι Ευρωπαίοι επιμένουν ότι μεγάλες ανισορροπίες βρίσκουμε σε κάθε μεγάλη νομισματική ζώνη -ακόμα και στις ΗΠΑ. Η

Ελλάδα αγωνίζεται να συγκεντρώσει κεφάλαια, το ίδιο όμως και η Καλιφόρνια, που ευθύνεται για πολύ μεγαλύτερο μέρος (1/8) της αμερικανικής παραγωγής απ'όσο η Ελλάδα για εκείνο της Ευρωζώνης (1/14). Η σημαντική διαφορά στην περίπτωση των ΗΠΑ, ωστόσο, είναι ότι τον κύριο όγκο φορολογίας και δημοσίων δαπανών έχει αναλάβει η ομοσπονδιακή κυβέρνηση.

Είναι απίθανο να εξωθηθεί η Ελλάδα από το ευρώ, πόσω μάλλον να επιλέξει να φύγει. Πιθανότερο σενάριο είναι να βρεθούν τρόποι παράκαμψης της απουσίας μιας κεντρικής δημοσιονομικής αρχής, έστω και αν η Ευρώπη δεν φθάσει να θίξει το ζήτημα του ενιαίου προϋπολογισμού, λόγω έλλειψης πολιτικής στήριξης. Σύμφωνα με μελέτη του Κέντρου Μελετών Ευρωπαϊκής Πολιτικής (CEPS), η Ευρωζώνη μπορεί να αρχίσει να προετοιμάζεται για δημοσιονομικές κρίσεις αντί απλώς να προσπαθεί να τις αποτρέψει. Προτείνεται ένα σύστημα με ασφάλιστρα βάσει του χρέους και του ελλείμματος κάθε χώρας. Το οποίο, σε κάθε περίπτωση, δεν καταργεί την ανάγκη για βαθιές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα...